

Standardiseret fangst af ynglefugle i Dybendal, Skærbæk Plantage

Statusrapport 2007

Standardiseret fangst af ynglefugle i Dybendal 2007

Af Jan Drachmann

Introduktion

Denne rapport præsenterer resultaterne fra det fjerde år med standardiseret fangst af ynglefugle i Dybendal, Skærbæk Plantage beliggende i EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 34 i Midtjylland. Formålet med standardiseret fangst af ynglefugle er at opnå mål for fuglenes overlevelse og ungeproduktion, og dermed få indblik i årsagerne til eventuelle bestandsændringer. For en nærmere beskrivelse af projektets baggrund og visioner henvises til projektrapporten fra 2004.

I 2007 var der i alt fire områder med standardiseret fangst af ynglefugle i Danmark. Udover fangsten i Dybendal blev der for andet år i træk fanget ynglefugle ved Brabrand sø, Ravnstrup sø og på Vestamager. En nærmere beskrivelse af disse projekter og deres resultater kan ses på www.ringmaerkning.dk. I 2008 forventes der at starte endnu et projekt med standardiseret fangst af ynglefugle på Fyn, hvilket vil være medvirkende til at den standardiserede fangst af ynglefugle i Danmark bliver styrket yderligere. Fra og med 2008 vil der, udover rapporter fra de enkelte fangstområder, blive udarbejdet en samlet rapport for alle danske områder med standardiseret fangst af ynglefugle.

Udover forfatteren blev arbejdet i 2007 udført af Lars Ulrich Rasmussen, Jens Muff Hansen og Andreas Winding. Der rettes en stor tak til Skærbæk Plantage A/S for fortsat tilladelse til at udføre ringmærkningsprojektet på deres ejendom. Uden skovdistriktets forsatte opbakning ville projektet ikke kunne gennemføres. Derudover takkes Ringmærkningscentralen ved Zoologisk Museum i København for lån af spejlnet, og Friluftsrådet for støtte til køb af nye spejlnet og andet fangstudstyr.

Metode

Undersøgelsesområde

Den standardiserede fangst af ynglefugle foregår i et ca. 47 ha stort område ved Dybendal (56°05'N, 9°28'E) i Skærbæk Plantage. Området er et hedeområde domineret af ene med andre spredte træer og buske, og er omkranset af skov. Området er en del af EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 34.

Standardiseret fangst af ynglefugle

For at dække hovedparten af ynglesæsonen for de undersøgte arter, men samtidigt så vidt som muligt undgå de perioder, hvor store mængder trækfugle passerer området, blev der ringmærket fra maj til august. Ynglesæsonen blev, som tidligere, inddelt i tolv 10-dages perioder, hvor der i hver periode blev ringmærket én dag fra 30 minutter før solopgang og seks timer frem (Tabel 1). Til fangsten blev benyttet 12 10-m spejlnet der alle stod på nøjagtigt samme sted som i 2006. For at minimere forstyrrelsen og muligheden for at fuglene skulle lære nettene at kende (og dermed blive sværere at fange), gik der mindst seks dage mellem hver fangstdag.

I løbet af de seks fangsttimer blev hvert spejlnet besøgt hvert 30.-50. minut alt efter vejrforholdene og mængden af fugle, som blev fanget på en given dag. Følgende blev noteret for alle fangede fugle: Art, dato, klokkeslet, ringnummer, alder, køn, hvordan fuglen blev kønsbestemt, rugeplettens udvikling, hvilket spejlnet fuglen blev fanget i, og hvorvidt der var tale om en ny eller genfanget fugl. Rugeplettens udvikling noteredes for at bestemme timingen af de enkelte arters ynglesæson. Herudover blev vejrforholdene registreret to til tre gange på hver fangstdag, og for de fleste individer blev vingens længde målt. Ovennævnte procedure følger den fælles europæiske standard for standardiseret fangst af ynglefugle.

Resultater

Den standardiserede fangst af ynglefuglene startede i 2007 den 6. maj og sluttede den 26. august (Tabel 1). Totalt blev der fanget 236 forskellige individer fordelt på 22 arter (216 ringmærket i 2007 og 20 aflæsninger fra tidligere år, Tabel 2). Løvsanger var også i 2007 den mest hyppige art fanget i området. Kun ni arter udviste særlige ændringer i antallet af fangede individer i forhold til de tidligere år (Tabel 3), ellers forekom de øvrige arter i omtrent samme antal som de forrige år. Aldersfordelingen af de 236 forskellige individer fanget i 2007 og deres fordeling i de forskellige fangstperioder er vist i Figur 1. Den første ungfugl blev fanget i starten af juni (periode 4), hvor en ung jernspurv gik i nettet. I alt blev der fanget mellem 63-71 ungfugle fordelt på 16 arter (Tabel 4), hvor variationen skyldes at otte individer kun kunne aldersbestemmes til 1k+. Af Tabel 4 fremgår det at fuglekonge og rødhals fik særligt mange unger i området i 2007.

Diskussion

Feltsæsonen i 2007 resulterede i det hidtil højeste antal fangede fugle i de fire år projektet har kørt, da hele 236 forskellige individer blev fanget fra maj til august. Løvsanger var som i de tre tidligere år den mest almindelige art blandt de fangede fugle. Herefter kom jernspurven med 25 individer, hvilket er det højeste antal i projektets fire år. Det høje antal jernspurve skyldes at der både blev fanget flere voksne og unge jernspurve end de tidligere år. I forhold til de tre første år, havde jernspurven således en god ungeandel i 2007 med 0,39 unger pr voksen (Tabel 4). Fuglekongen, sæsonens tredje mest hyppige art, udmærkede sig ved at der blev fanget særligt mange ungfugle i området i 2007 (Tabel 4). I 2005 og 2006 blev der kun fanget henholdsvis 1 og 3 fuglekonger i området, mens der i 2004 blev fanget 25 fuglekonger, hvoraf 23 var ungfugle. De første fire års data viser således at fuglekongens ungeproduktion svinger mellem år med meget høj ungeproduktion (2004 og 2007) og år med få eller ingen unger (2005 og 2006). Sortmejsen, der er tilknyttet samme habitat (nåleskov) som fuglekongen, fanges aldrig i særligt store antal, men det højeste antal sortmejsere er blevet fanget i 2004 og 2007 (Tabel 3). Altså i samme år som fuglekongen optræder i store antal. Noget kunne derfor tyde på at der i 2004 og 2007 har været særligt gode fødebetingelser for nåleskovens insektædende småfugle.

Udover jernspurv, fuglekonge og sortmejsere er forekomsten af seks andre arter bemærkelsesværdige i 2007 (Tabel 3). Dompap, munk og rødhals er i de sidste to år begyndt at optræde i større antal i området end de to første år. Det store antal rødhalse der blev fanget i 2007 hænger sammen med en stor ungeandel hos denne art i 2007 (Tabel 4). Antallet af solsort der fanges i området er derimod faldet hvert år siden rekorden på 12 fugle i 2004. Gransangeren plejer kun at optræde med få individer hvert år, så 19 gransangere i 2007 er nævneværdigt mange. En anden bemærkelsesværdig ting var at der ingen rødryggede tornskader blev fanget, og denne art blev også kun observeret få gange i området i 2007. Det bliver derfor spændende at se om den rødryggede tornskade vender tilbage til området i 2008.

Der blev aflæst ialt 20 forskellige individer der tidligere var ringmærket i området, og heraf var 3 og 5 blevet ringmærket i henholdsvis 2004 og 2005 (se Tabel 2). Bemærkelsesværdig blandt aflæsningerne er løvsangeren som blev mærket som voksne i 2004. Den har således været i Afrika for at overvintre mindst fire gange inden den atter er vendt tilbage til Dybendal. Hvorvidt den har ynglet i Dybendal i

2007 er uvist, da den kun blev fanget den 6. og 13. maj, og således kan have været en trækfugl på vej gennem området. De to andre aflæsninger af fugle mærket i 2004, var en topmejse og en sumpmejse, som begge er standfugle der typisk ikke spreder sig langt omkring, men må formodes at have opholdt sig i området siden projektets start i 2004.

Den tidsmæssige variation af årets fangster var identisk med de tidligere år, med flest fangede individer i den første periode, færre fugle midt på sommeren, og mange ungfugle i august (se Figur 1). Den første unge (en ung jernspurv) blev i 2007 fanget den 7. juni i periode 4. I 2004, 2005 og 2006 er den første unge blevet fanget i henholdsvis periode 5, 8 og 4. Unger optrådte således relativt tidligt i området i 2007.

Det samlede danske program for standardiseret fangst af ynglefugle begynder nu at generere data til analyse af de faktorer der regulerer nogle af de almindelige danske ynglefugle. En af de mest talrige arter mærket i de tre andre områder med standardiseret fangst af ynglefugle var rørsangeren, hvor henholdsvis 282 og 153 individer blev fanget i 2006 og 2007. Ud fra andelen af ungfugle blandt de mærkede rørsangere blev der fanget 2,44 unger pr voksen rørsanger i 2006 mod kun 0,74 unger pr voksen i 2007. De samlede data fra alle områder med standardiseret fangst af ynglende rørsangere viser således, at arten havde en katastrofalt ringe ynglesucces i 2007. De fleste andre arter der bliver fanget i de fire danske områder med standardiseret fangst af ynglefugle fanges endnu ikke i tilstrækkeligt store antal til at deres ungeproduktion kan analyseres detaljeret. Det bliver derfor spændende at se, hvilke arter og hvor mange individer det kommende område på Fyn vil bidrage med. En årlig rapport over det samlede materiale fra alle danske områder med standardiseret fangst af ynglefugle vil blive udarbejdet fra og med feltsæsonen 2008. Her vil der også komme en årlig vurdering af det samlede datamateriales anvendelighed og mangler.

Tabeller og Figurer

Tabel 1. Fordelingen af de tolv fangstperioder i 2007. Tidsrummene angiver tidspunktet for åbningen af første net og lukningen af tolvte net, og er således længere end de seks timers aktiv fangst.

Periode	Varighed	Fangstdato og tid
1	1. maj - 10. maj	6. maj: 04.55-11.38
2	11. maj - 20. maj	13. maj: 04.40-11.25
3	21. maj - 30. maj	28. maj: 04.17-10.54
4	31. maj - 9. juni	7. juni: 03.59-10.34
5	10. juni - 19. juni	14. juni: 03.55-10.30
6	20. juni - 29. juni	25. juni: 03.58-10.39
7	30. juni - 9. juli	5. juli: 04.25-11.16
8	10. juli - 19. juli	16. juli: 04.25-11.01
9	20. juli - 29. juli	28. juli: 04.55-11.42
10	30. juli - 8. aug.	5. aug: 05.16-12.06
11	9. aug. - 18. aug.	17. aug: 05.33-12.24
12	19. aug. - 28. aug.	26. aug: 05.45-12.23

Tabel 2. Artsfordeling af de 236 forskellige individer fanget i 2007 angivet efter deres hyppighed. Årstallet angiver det år fuglene blev ringmærket. Tallene i parentes i 2007 angiver antallet af individer der blev genfanget samme år.

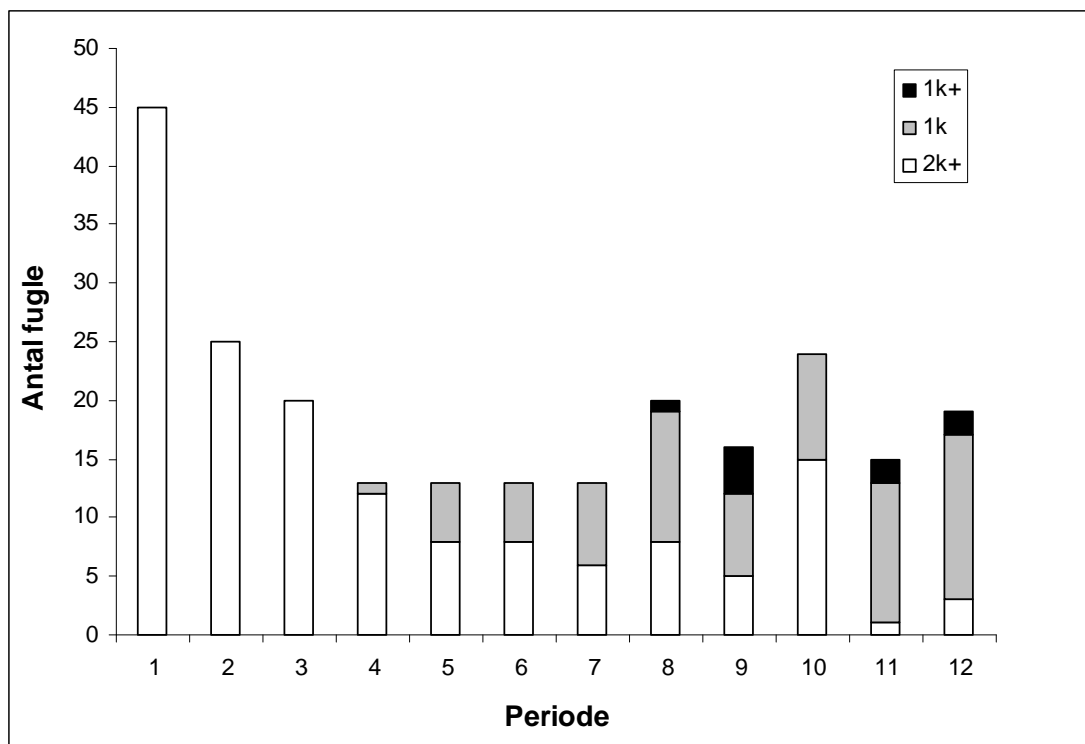
Art	2007	2006	2005	2004	Total
Løvsanger	28 (6)	5	1	1	35
Jernspurv	25 (6)	0	0	0	25
Fuglekonge	24 (5)	0	0	0	24
Rødhals	21 (1)	1	0	0	22
Gransanger	19 (5)	0	0	0	19
Dompap	15 (4)	1	0	0	16
Munk	11 (2)	0	0	0	11
Gærdesmutte	8 (1)	2	0	0	10
Topmejse	6 (2)	1	2	1	10
Sortmejse	9 (2)	0	0	0	9
Gråsiskan	8 (1)	0	0	0	8
Musvit	7 (1)	1	0	0	8
Gærdesanger	6 (0)	1	1	0	8
Gulspurv	6 (1)	0	0	0	6
Skovpiber	5 (0)	0	0	0	5
Solsort	3 (0)	0	1	0	4
Tornsanger	4 (2)	0	0	0	4
Blåmejse	3 (0)	0	0	0	3
Grønirisk	3 (0)	0	0	0	3
Sumpmejse	2 (0)	0	0	1	3
Bogfinke	2 (0)	0	0	0	2
Sangdrossel	1 (0)	0	0	0	1
Total	216	12	5	3	236

Table 3. Oversigt over ni arter der i 2007 forekom i markant andre antal end de tidligere tre år.

Art	2004	2005	2006	2007
Dompap	7	3	15	16
Fuglekonge	25	1	3	24
Gransanger	5	1	2	19
Jernspurv	12	9	7	25
Munk	4	8	18	11
Rødhals	7	7	14	22
Rødrygget tornskade	3	6	6	0
Solsort	12	7	7	4
Sortmejse	5	4	2	9

Table 4. Andelen af ungfugle i forhold til adulte fugle for alle arter der blev fanget ungfugle af i 2007. Andelen er angivet som minimum og maksimum alt efter om der kun medtages sikkert bestemte ungfugle, eller der også medtages sandsynlige ungfugle (1k+).

Art	1k	1k+	Adult	Minimum	Maksimum
Blåmejse	1	0	2	0,50	0,50
Dompap	2	0	14	0,14	0,14
Fuglekonge	16	2	6	2,67	3,00
Gransanger	3	1	15	0,20	0,27
Grønirisk	1	0	2	0,50	0,50
Gulspurv	1	0	5	0,20	0,20
Gærdesanger	0	1	7	0,00	0,14
Gærdesmutte	2	0	8	0,25	0,25
Jernspurv	7	0	18	0,39	0,39
Løvsanger	2	2	31	0,06	0,13
Munk	6	1	4	1,50	1,75
Musvit	5	0	3	1,67	1,67
Rødhals	12	1	9	1,33	1,44
Skovpiber	1	0	4	0,25	0,25
Sumpmejse	1	0	2	0,50	0,50
Topmejse	3	0	7	0,43	0,43

Figur 1. Antallet af forskellige individer ringmærket og aflæst i de enkelte perioder og deres aldersfordeling (N = 236). Individer fanget flere gange er kun medtaget første gang de blev fanget.